

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

**ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Π.Ε.**

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθμός Προτεραιότητας

Μαρούσι, 05-08-2016

Αρ. Πρωτοκόλλου : 130272/Δ1

Ταχ. Δ/ση : Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 15180 – Μαρούσι
Ιστοσελίδα : <http://www.minedu.gov.gr>
Email : spudonpe@minedu.gov.gr
Πληροφορίες : 210 344 3605

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΘΕΜΑ: Ωρολόγιο Πρόγραμμα Ενιαίου Τύπου Ολοήμερου Νηπιαγωγείου

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 5 και του άρθρου 3, παράγραφος 9, περίπτωση (εε) του ν. 1566/1985, (ΦΕΚ 167, τ.Α'), «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες Διατάξεις», όπως αυτή τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 7, παράγραφος 2 του ν. 2525/1997, (ΦΕΚ 188 τ.Α'), «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις».
2. Τις διατάξεις του άρθρου 24, παράγραφος 2, περίπτωση γ του ν. 1566/1985 (ΦΕΚ 167, τ.Α'), «Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».
3. Τις διατάξεις του άρθρου 73, παράγραφος 1, περίπτωση α του ν. 3518/2006, (ΦΕΚ 272/2006 τ.Α'), «Αναδιάρθρωση των κλάδων του Ταμείου συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.) και ρύθμιση άλλων θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας».
4. Τις διατάξεις του άρθρου 3 της παραγράφου 3, του ν. 2525/1997 (ΦΕΚ 188, τ.Α')
5. Τις διατάξεις του άρθρου 2, παράγραφος 3, του ν. 3966/2011 (ΦΕΚ 118, τ.Α')
6. Τις διατάξεις του άρθρου 33, παράγραφος 5 του Ν. 4386/2016 (ΦΕΚ 83/2016 Α') με θέμα «Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις»
7. Τις διατάξεις του άρθρου 12, παράγραφος 7, του Ν.1566/1985 (Α' 167), η οποία προστέθηκε με το άρθρο 39 παράγραφος 5 περίπτωση β' του Ν.4115/2013 (Α' 24).
8. Τις διατάξεις του άρθρου 8, παράγραφος 1, του Π.Δ 200/1998, (ΦΕΚ 161, τ. Α'), «Οργάνωση και λειτουργία Νηπιαγωγείων».
9. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του «Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα» που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Π.Δ. 63/2005 (ΦΕΚ 98 Α').
10. Τις διατάξεις του άρθρου 1 του Π.Δ. 70/2015 (ΦΕΚ 114/2015) περί Ανασύστασης του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, μετονομασίας του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων σε Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

11. Τις διατάξεις του Π.Δ 73/2015 (ΦΕΚ116/2015) περί Διορισμού Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών.
12. Τη με αριθμ πρωτ. 127187/Ε1/01-08-2016 Υπουργική Απόφαση με θέμα: «Καθορισμός διδακτικού ωραρίου εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε Νηπιαγωγεία».
13. Την με αριθμ. 29/21-07-2016 πράξη του Δ.Σ. του ΙΕΠ.
14. Το γεγονός ότι από την παρούσα απόφαση δεν προκαλείται επιπλέον δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού σύμφωνα με την με αριθμ. 128546/Β1/03-08-2016 εισήγηση της Γενικής Δ/σης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, η οποία εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 24 του ν. 4270/2014 (ΦΕΚ 143, τ. Α'), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ.6 του άρθρου 10 του ν. 4337/2015 (ΦΕΚ 127/2015, τ. Α').

Αποφασίζουμε:

Καθορίζουμε Ενιαίο Τύπο Ολοήμερου Νηπιαγωγείου σε όλα τα Νηπιαγωγεία της χώρας και αναμορφώνουμε το διδακτικό ωράριο και ωρολόγιο πρόγραμμά τους το οποίο θα εφαρμοστεί από το σχολικό έτος 2016-2017 ως εξής:

ΠΡΩΙΝΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΩΡΕΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	
7:45 – 8:30	45'	Πρόωρη υποδοχή μαθητών/τριων (προαιρετικό πρόγραμμα)
08:20-8:30		Υποδοχή μαθητών/τριών
08:30-09:15	1η διδακτική ώρα - 45'	Ελεύθερο παιχνίδι - ενασχόληση στα κέντρα μάθησης (γωνιές)
09:15-10:00	2η διδακτική ώρα - 45'	Οργανωμένες δραστηριότητες και διερευνήσεις με βάση το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, πρόγευμα
10:00 – 10:20	Διάλειμμα	
10:20-11:05	3η διδακτική ώρα - 45'	Οργανωμένες δραστηριότητες και διερευνήσεις με βάση το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ
11:05-11:50	4η διδακτική ώρα - 45'	Ελεύθερο παιχνίδι-ενασχόληση στα κέντρα μάθησης, ανατροφοδότηση (γωνιές)
11:50-12:10	Διάλειμμα	
12:10-12:50	5η διδακτική ώρα - 40'	Οργανωμένες δραστηριότητες και διερευνήσεις με βάση το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ- Αναστοχασμός- Ανατροφοδότηση- Προγραμματισμός της επόμενης ημέρας
12:50-13:00	Προετοιμασία για Αποχώρηση	
13:00	Αποχώρηση	

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΟ ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΩΡΕΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	
13:00-14:20	1η διδακτική ώρα ολοήμερου προγράμματος- 40´	Προετοιμασία γεύματος/γεύμα
	2η διδακτική ώρα ολοήμερου προγράμματος-40´	Χαλάρωση/ύπνος/Ελεύθερο παιχνίδι-ενασχόληση στα κέντρα μάθησης (γωνιές)
14:20-15:00	3η διδακτική ώρα ολοήμερου προγράμματος- 40´	Δραστηριότητες και διερευνήσεις με βάση το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ
15:00-15:20	Διάλειμμα	
15:20-16:00	4 ^η διδακτική ώρα ολοήμερου προγράμματος- 40´	Ελεύθερο και οργανωμένο παιχνίδι, ανατροφοδότηση
15:50- 16:00		Προετοιμασία για αποχώρηση
16:00	Αποχώρηση	

Για τις περιπτώσεις των Νηπιαγωγείων που το υποχρεωτικό τους πρόγραμμα υλοποιείται το απόγευμα (Απογευματινή Λειτουργία), το ωρολόγιο πρόγραμμα διαμορφώνεται ως εξής:

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΩΡΕΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	
14:00-14:10		Υποδοχή μαθητών/τριών
14:10-14:50	1η διδακτική ώρα - 40'	Ελεύθερο παιχνίδι - ενασχόληση στα κέντρα μάθησης (γωνιές)
14:50-15:30	2η διδακτική ώρα - 40'	Οργανωμένες δραστηριότητες και διερευνήσεις με βάση το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ
15:30- 15:50	Διάλειμμα	
15:50-16:30	3η διδακτική ώρα - 40'	Οργανωμένες δραστηριότητες και διερευνήσεις με βάση το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ
16:30- 17:10	4η διδακτική ώρα - 40'	Ελεύθερο παιχνίδι-ενασχόληση στα κέντρα μάθησης (γωνιές)
17:10-17:50	5η διδακτική ώρα - 40'	Οργανωμένες δραστηριότητες και διερευνήσεις με βάση το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ - Αναστοχασμός- Ανατροφοδότηση- Προγραμματισμός της επόμενης ημέρας
17:50-18:00		Προετοιμασία για Αποχώρηση
18:00	Αποχώρηση	

- Το υποχρεωτικό ωράριο λειτουργίας στον Ενιαίο Τύπο Ολοήμερου Νηπιαγωγείου ξεκινά για όλα τα τμήματα στις 8:30 και εκτείνεται έως τις 13:00 (είκοσι πέντε -25- διδακτικές ώρες εβδομαδιαίως), ενώ το προαιρετικό ολοήμερο πρόγραμμα εκτείνεται έως τις 16:00.
- Δύναται να λειτουργήσει πρόωρη υποδοχή, αν υπάρχουν αιτήσεις γονέων, από 7:45- 8:30 μόνο για τους μαθητές που επιλέγουν το προαιρετικό ολοήμερο πρόγραμμα (13:00 - 16:00) Ο ελάχιστος αριθμός για τη λειτουργία του τμήματος Πρόωρης Υποδοχής είναι τα 5 νήπια και προνήπια.
- Το Εβδομαδιαίο Ωρολόγιο Πρόγραμμα Διδασκαλίας (ΕΩΠΔ) συντάσσεται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις το πρώτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου από τον/την Δ/ντή-Δ/ντρια, Προϊσταμένο/μένη του Νηπιαγωγείου σε συνεργασία με το Σύλλογο Διδασκόντων και τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο. Το ΕΩΠΔ βασίζεται σε παιδαγωγικά κριτήρια και στο πλαίσιο αυτό αξιοποιείται το υποχρεωτικό διδακτικό ωράριο των εκπαιδευτικών και οι διδακτικές ώρες για τις οποίες έχουν τοποθετηθεί στη σχολική μονάδα. Στη συνέχεια το Εβδομαδιαίο Ωρολόγιο Πρόγραμμα Διδασκαλίας υποβάλλεται σε τρία αντίγραφα στον/στην αρμόδιο/α Σχολικό/ή Σύμβουλο για θεώρηση, ο οποίος επιστρέφει ένα θεωρημένο αντίγραφο στο σχολείο και ένα στέλνει για ενημέρωση στον/στην οικείο/α Διευθυντή/ντρια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Αντίγραφο του πρακτικού Συλλόγου Διδασκόντων α) επισυνάπτεται στο Εβδομαδιαίο Ωρολόγιο Πρόγραμμα Διδασκαλίας του Σχολείου και β) αναρτάται σε εμφανές σημείο στο γραφείο των εκπαιδευτικών.
Ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες του κάθε νηπιαγωγείου το Ωρολόγιο Πρόγραμμα μπορεί να αναπροσαρμόζεται από τους/τις νηπιαγωγούς, ύστερα από συνεργασία με τον/τη Σχολικό/ή Σύμβουλο Προσχολικής Αγωγής.
- Κατά τη σύνταξη των ωρολογίων προγραμμάτων σε καμία περίπτωση, δεν παραβιάζεται το εργασιακό και διδακτικό ωράριο των εκπαιδευτικών το οποίο ορίζεται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.
- Οι νηπιαγωγοί κατά την εφαρμογή του ωρολογίου προγράμματος είναι απαραίτητο να λαμβάνουν υπόψη τους τις παιδαγωγικές αρχές και τους στόχους του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (Α.Π.Σ.) για το Νηπιαγωγείο καθώς και την πολυμορφία και ανομοιογένεια κάθε τάξης νηπιαγωγείου, δίνοντας προτεραιότητα στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών. Οι δραστηριότητες που αφορούν τις μαθησιακές περιοχές του ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ αναπτύσσονται σύμφωνα με τη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και μπορούν να λάβουν τη μορφή Σχεδίου Εργασίας (project), θεματικής προσέγγισης ή διαθεματικών οργανωμένων δραστηριοτήτων. Το παιχνίδι (ελεύθερο ή οργανωμένο) κατέχει πρωτεύοντα ρόλο στην εξέλιξη του προγράμματος ως κυρίαρχο μέσο ανάπτυξης, μάθησης και κοινωνικοποίησης των παιδιών.

- Με απόφαση και σχετική πράξη του Συλλόγου Διδασκόντων ορίζονται ο/οι εκπαιδευτικός/οί που διδάσκουν στο υποχρεωτικό πρόγραμμα και ο/οι εκπαιδευτικός/οί που διδάσκουν στο Ολοήμερο Πρόγραμμα. Σε περίπτωση διαφωνίας την οριστική λύση δίνει ο/η Σχολικός/ή Σύμβουλος. Το Τμήμα Πρόωρης Υποδοχής μαθητών αναλαμβάνει ο/η εκπαιδευτικός που διδάσκει στο υποχρεωτικό πρόγραμμα. Αντίγραφο του πρακτικού Συλλόγου Διδασκόντων στο οποίο αναφέρονται οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι διδάσκουν στο υποχρεωτικό και στο Ολοήμερο Πρόγραμμα, κοινοποιείται: α) στον/στην οικείο/α Σχολικό/ή Σύμβουλο, β) στον/στην οικείο/α Διευθυντή/ντρια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, γ) επισυνάπτεται στο Εβδομαδιαίο Ωρολόγιο Πρόγραμμα Διδασκαλίας Ολοήμερου Προγράμματος και δ) αναρτάται σε εμφανές σημείο στο γραφείο των εκπαιδευτικών.
- Σε όλα τα Ενιαίου Τύπου Ολοήμερα Νηπιαγωγεία είναι δυνατόν να λειτουργήσει Ολοήμερο Πρόγραμμα με τις εξής προϋποθέσεις:
  1. Στα 1/θέσια Νηπιαγωγεία ο ελάχιστος αριθμός για τη λειτουργία του Ολοήμερου προγράμματος είναι 5 φοιτώντες μαθητές (νήπια/ προνήπια).
  2. Στα 2/θέσια Νηπιαγωγεία ο ελάχιστος αριθμός για τη λειτουργία του Ολοήμερου προγράμματος είναι 10 φοιτώντες μαθητές (νήπια- προνήπια).
  3. Στα 3/θέσια και άνω Νηπιαγωγεία ελάχιστος αριθμός για τη λειτουργία του Ολοήμερου προγράμματος είναι 14 φοιτώντες μαθητές (νήπια/ προνήπια).

Όταν ο αριθμός των φοιτώντων μαθητών στο Ολοήμερο Πρόγραμμα είναι χαμηλότερος των όσων προβλέπονται παραπάνω τότε αναστέλλεται η λειτουργία του τμήματος με Απόφαση του/της Περιφερειακού/κής Διευθυντή/ντριας Εκπαίδευσης, ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του/της οικείου/ας Σχολικού/κής Συμβούλου και του/της Διευθυντή/ντριας Εκπαίδευσης.

- Εντός του πρώτου πενημέρου κάθε μήνα, με ευθύνη του/της Δ/ντή-Δ/ντριας, Προϊσταμένου/μένης της σχολικής μονάδας, συντάσσεται και αποστέλλεται στην οικεία Διεύθυνση αναλυτική κατάσταση φοιτώντων μαθητών στο Ολοήμερο Πρόγραμμα και στο Τμήμα Πρόωρης Υποδοχής μαθητών/τριών, η οποία κοινοποιείται και στον/στην οικείο/α Σχολικό/ή Σύμβουλο.
- Με απόφαση του Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου (Π.Υ.Σ.Π.Ε.) είναι δυνατό να τροποποιείται η ώρα έναρξης και λήξης των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του Νηπιαγωγείου αναλόγως των τοπικών ή άλλων συνθηκών χωρίς να μεταβάλλεται η χρονική διάρκειά τους.
- Με εγκυκλίους του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων δύναται να ρυθμίζονται θέματα εκπαιδευτικής και παιδαγωγικής φύσης, λειτουργίας, κτλ. των Νηπιαγωγείων που αφορούν στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα.

Από την δημοσίευση της παρούσας Υ.Α στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης παύει να ισχύει κάθε άλλη διάταξη αντίθετη με όσα αναφέρονται σε αυτή.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΗΣ